

Adatvédelem az egészségügyben

Bevezetés

- Az egészségügyi dolgozók feladatköre az utóbbi néhány évtizedben megváltozott, átalakult, és bizonyos szempontból a hangsúlyok is eltolódtak.
- Az egészségügyi dolgozók/orvosok elsődleges feladata a betegek gyógyítása, a betegek állapotának helyreállítása, de az utóbbi évtizedekben nyomatékos hangsúlyt kapott a gyógyítás mellett a dokumentációs kötelezettségek teljesítése.
- Az egészségügyi dokumentáció pontos vezetése és őrzésének, tárolásának jogszabályi feltételeknek megfelelő biztosítása ma már egy egészségügyi intézmény/orvos tevékenységének mondhatni az „életbiztosítása”.
- Egészségügyi dokumentációnak tekintendő minden, a gyógykezelés során a betegellátó tudomására jutott egészségügyi és személyazonosító adatokat tartalmazó feljegyzés, nyilvántartás vagy bármilyen más módon rögzített adat, függetlenül annak hordozójától vagy formájától.

Jogszabályi háttér

- Magyarországon minden információ és adat, mely egy adott személy egészségi állapotához vagy személyéhez kapcsolódik, speciális jogi védelemben részesül.
- Két alapvető jogszabály szabályozza az adatvédelem kérdését:
 - az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló **2011. évi CXII. törvény**,
 - az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló **1997. évi XLVII. törvény**.

Személyazonosító adat

- A családi és utónév, leánykori név,
- a nem,
- a születési hely és idő,
- az anya leánykori családi és utóneve,
- a lakóhely, a tartózkodási hely,
- a társadalombiztosítási azonosító jel

együttesen vagy ezek közül bármelyik,
amennyiben alkalmas vagy alkalmas
lehet az érintett azonosítására.

Egészségügyi adat

- Az érintett testi, értelmi és lelki állapotára, kóros szenvedélyére,
- valamint a megbetegedés, illetve az elhalálozás körülményeire,
- a halál okára vonatkozó, általa vagy róla más személy által közölt, illetve az egészségügyi ellátóhálózat által észlelt, vizsgált, mért, leképzett vagy származtatott adat;
- továbbá az előzőekkel kapcsolatba hozható, az azokat befolyásoló mindennemű adat (pl. magatartás, környezet, foglalkozás)

2011. évi CXII. törvény

- *személyes adat:*

- az érintettel kapcsolatba hozható adat – különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret –, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés;

- *különleges adat:*

1. a faji eredetre, a nemzetiséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviselési szervezeti tagságra, a szexuális életre vonatkozó személyes adat,
2. az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat, valamint a bűnügyi személyes adat;

Különleges adat

- Ezen adatokkal való rendelkezés tekintetében a beteget alkotmányos alapjogként megilleti az **információs önrendelkezési jog**, melynek keretében teljes körűen
 - joga van megismerni azt, hogy róla ki és milyen adatot tart nyilván, illetve
 - joga van ahhoz, hogy az adatait csak és kizárólag meghatározott célból és ideig, csak az arra feljogosított szerv kezelje és
 - adatait illetéktelen személyek számára ne tegyék hozzáférhetővé.
- Ezzel szemben megfogalmazódik egy jogos **társadalmi igény** az egészségügyi ellátórendszer részéről, hogy a beteg bizonyos adatai az ellátórendszeren kívül is (pl: bűnüldözési érdekből) „mozoghassanak”.

Adatszolgáltatás

- Az egészségügyi és a személyazonosító adatoknak az érintett részéről történő szolgáltatása **önkéntes**.
- Kivételek:
 - Ha az érintett fertőző betegségben szenved, az adatra szűrő- és alkalmassági vizsgálatok elvégzéséhez van szükség, vagy heveny mérgezés esetén.
 - A magzat, illetve a kiskorú gyermek gyógykezelése, egészségi állapotának megőrzése vagy védelme érdekében szükséges adatok szolgáltatása is kötelező.
 - Mindemellett kötelező az adatszolgáltatás, ha azt bűnüldözés, bűnmegelőzés céljából, továbbá ügyészégi, bírósági eljárás, illetve szabálysértési vagy közigazgatási hatósági eljárás során az illetékes szerv a vizsgálatot elrendelte.
- Abban az esetben, ha az érintett önként fordul az egészségügyi ellátóhálózathoz, a gyógykezeléssel összefüggő egészségügyi és személyazonosító adatainak kezeléséhez való hozzájárulását – ellenkező nyilatkozat hiányában – megadottnak kell tekinteni, és erről az érintettet (törvényes képviselőjét) tájékoztatni kell.
 - Az egészségügyi dokumentációval az egészségügyi szolgáltató, az abban szereplő adattal a beteg rendelkezik.

Az egészségügyi ellátó dokumentációs kötelezettsége

- Az egészségügyi ellátó köteles a beteg ellátásával kapcsolatos tevékenységét dokumentálni.
- Az egészségügyi dokumentációt úgy kell vezetni, hogy az a valóságnak megfelelően tükrözze az ellátás folyamatát.
 - Szükség esetén bármely más egészségügyi ellátó ott tudja folytatni a beteg kezelését, ahol az abbamaradt.
- Az intézményi adatkezelés részletes szabályairól az egészségügyi szolgáltatónak adatkezelési szabályzatot kell készítenie.

Egészségügyi dokumentáció része I.

- Az egészségügyi dokumentációban fel kell tüntetni
 - a betegnek az egészségügyi adatok kezeléséről és védelméről szóló törvényben meghatározott személyazonosító adatait;
 - cselekvőképes beteg esetén az értesítendő személy, kiskorú, illetve gondnokság alatt álló beteg esetében a törvényes képviselő nevét, lakcímét, elérhetőségét;
 - a kórelőzményt, a kórtörténetet;
 - az első vizsgálat eredményét;
 - a diagnózist és a gyógykezelési tervet megalapozó vizsgálati eredményeket, a vizsgálatok elvégzésének időpontját;
 - az ellátást indokoló betegség megnevezését, a kialakulásának alapjául szolgáló betegséget, a kísérőbetegségeket és szövődményeket;
 - egyéb, az ellátást közvetlenül nem indokoló betegség, illetve a kockázati tényezők megnevezését;

Egészségügyi dokumentáció része II.

- az elvégzett beavatkozások idejét és azok eredményét;
- a gyógyszeres és egyéb terápiát, annak eredményét;
- a beteg gyógyszer-túlérzékenységére vonatkozó adatokat;
- a bejegyzést tévő egészségügyi dolgozó nevét és a bejegyzés időpontját;
- a betegnek, illetőleg tájékoztatásra jogosult más személynek nyújtott tájékoztatás tartalmának rögzítését;
- az ellátásba való beleegyezés, illetve a visszautasítás tényét, valamint ezek időpontját;
- minden olyan egyéb adatot és tényt, amely a beteg gyógyulására befolyással lehet.

Egészségügyi dokumentáció része III.

- Az egészségügyi dokumentáció részeként meg kell őrizni
 - az egyes vizsgálatokról készült leleteket, a gyógykezelés és a konzílium során keletkezett iratokat,
 - az ápolási dokumentációt,
 - a képalkotó diagnosztikus eljárások felvételeit, valamint
 - a beteg testéből kivett szövetmintákat.
- Több résztevékenységből álló, összefüggő ellátási folyamat végén vagy fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátást követően zárójelentésként írásbeli összefoglaló jelentést kell készíteni és azt a betegnek át kell adni.
 - A cselekvőképes beteg lemondhat a tájékoztatásról, kivéve, ha betegsége természetét ismernie kell ahhoz, hogy mások egészségét ne veszélyeztesse.

Személyes adattal visszaélés

- Aki az adatkezelésre vonatkozó rendelkezéseket nem tartja be, az a büntető törvénykönyv visszaélés személyes adattal tényállását valósítja meg:

*219. § (1) Aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi rendelkezések megszegésével **haszonszerzési célból vagy jelentős érdeksérelelmet okozva***

*a) **jogosulatlanul vagy a céltól eltérően** személyes adatot kezel, vagy*

b) az adatok biztonságát szolgáló intézkedést elmulasztja,

vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi rendelkezések megszegésével az érintett tájékoztatására vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget, és ezzel más vagy mások érdekeit jelentősen sérti.

*(3) **A büntetés két évig terjedő szabadságvesztés, ha a személyes adattal visszaélést különleges adatra követik el.***

(4) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha személyes adattal visszaélést hivatalos személyként vagy közmegbízatás felhasználásával követik el.

Tudományos kutatás

- E célból felvett személyes adat csak tudományos kutatás céljára használható fel.
- A kapcsolatot - mihamarabb a kutatási cél megengedi - véglegesen lehetetlenné kell tenni.
- Csak akkor hozható nyilvánosságra, ha
 - az érintett hozzájárult, vagy
 - az a történelmi eseményekről folytatott kutatások eredményeinek bemutatásához szükséges.
- Tudományos kutatás céljából az intézményvezető vagy az adatvédelmi felelős engedélyével a tárolt adatokba be lehet tekinteni, azonban tudományos közleményben nem szerepelhetnek egészségügyi és személyazonosító adatok oly módon, hogy az érintett személyazonossága megállapítható legyen.
- Tudományos kutatás során a tárolt adatokról nem készíthető személyazonosító adatokat is tartalmazó másolat.
- Azokról a személyekről, akik az adatokba betekintettek, a betekintés céljáról és időpontjáról nyilvántartást kell vezetni. A nyilvántartás kötelező megőrzési ideje 10 év.

Statisztikai célú felhasználás

- A kötelező adatkezelés keretében - ha törvény eltérően nem rendelkezik - a KSH statisztikai célból egyedi azonosításra alkalmas módon átveheti és törvényben meghatározottak szerint kezelheti.
- A statisztikai célra felvett, átvett vagy feldolgozott személyes adatok - ha törvény eltérően nem rendelkezik - csak statisztikai célra kezelhetők.

Az adatkezelés elvei

- Személyes adat kizárólag
 - meghatározott célból,
 - jog gyakorlása és
 - kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető.
- Az adatok felvételének és kezelésének tisztességesnek és törvényesnek kell lennie.
 - Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas.
- A személyes adat csak a cél megvalósulásához **szükséges mértékben és ideig** kezelhető.
- A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel **helyreállítható**.
 - Az érintettel akkor helyreállítható a kapcsolat, ha az adatkezelő rendelkezik azokkal a technikai feltételekkel, amelyek a helyreállításhoz szükségesek.

A dokumentáció megőrzésének időtartama

- Az egészségügyi dokumentációt – a képalkotó diagnosztikai eljárással készült felvételek, az arról készített leletek kivételével – az **adatfelvételtől számított legalább 30 évig, a zárójelentést legalább 50 évig** kell megőrizni.
 - A kötelező nyilvántartási időt követően gyógykezelés vagy tudományos kutatás érdekében az adatok továbbra is nyilvántarthatók. Ha az egészségügyi dokumentációnak tudományos jelentősége van, a kötelező nyilvántartási időt követően át kell adni a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár részére. Ha a további nyilvántartás az ellátónál nem indokolt, a nyilvántartást meg kell semmisíteni.
 - Az egészségügyi dokumentációnak az előbbiekben előírt határidőt követően történő megőrzésére abban az esetben van lehetőség, ha az az érintett egyéb, 30 évnél nem régebbi egészségügyi adatkezelésével kapcsolatba hozható, valamint a betegség természete, a kezelés jellege, az érintett személy vagy általános tudomány- és kultúrtörténeti okok miatt annak tudományos jelentősége van.
- A gyógyszer, gyógyászati segédeszköz és gyógyászati ellátás kiszolgáltatója, illetve nyújtója a **vényeket 5 évig őrzi meg**.
 - Gyógyászati segédeszköz szaküzletben kiszolgáltattott olyan gyógyászati segédeszköz esetén, amelynek kihordási ideje 5 évnél hosszabb, a vény megőrzési ideje a kihordási idővel azonos.

Az adatkezelés jogalapja

- Személyes adat akkor kezelhető, ha
 1. ahhoz az érintett hozzájárul, vagy
 2. azt törvény vagy
 - (törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben) helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli.
- Személyes adat kezelhető akkor is, ha az érintett hozzájárulásának beszerzése lehetetlen vagy aránytalan költséggel járna.

Jogok érvényesítése

- Az érintett kérelmezheti az adatkezelőnél
 - **tájékoztatását** személyes adatai kezeléséről,
 - személyes adatainak **helyesbítését**, valamint
 - személyes adatainak - a kötelező adatkezelés kivételével - **törlését** vagy zárolását.
- Az adatkezelő köteles a legfeljebb 30 napon belül írásban, közérthető formában megadni a tájékoztatást.
- A tájékoztatás ingyenes évente egyszer.

Adattovábbítás az ellátóhálózaton kívülre

- Az érintett első ízben történő orvosi ellátásakor, ha az érintett 8 napon túl gyógyuló sérülést szenvedett, és a sérülés feltehetően bűncselekmény következménye, a kezelőorvos a rendőrségnek haladéktalanul bejelenti az érintett személyazonosító adatait.
- A kiskorú érintett első ízben történő egészségügyi ellátásakor – a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény rendelkezésére is tekintettel – az ellátást végző egészségügyi szolgáltató ezzel megbízott orvosa köteles az egészségügyi szolgáltató telephelye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot haladéktalanul értesíteni, ha
 - feltételezhető, hogy a gyermek sérülése vagy betegsége bántalmazás, illetve elhanyagolás következménye,
 - a gyermek egészségügyi ellátása során bántalmazására, elhanyagolására utaló körülményekről szerez tudomást.
- A fentiek szerinti adattovábbításhoz az érintett, illetve az adattal kapcsolatosan egyébként rendelkezésre jogosult beleegyezése nem szükséges.

Megkeresés büntetőeljárásban

- A bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság állami és helyi önkormányzati szervet, hatóságot és más (jogi) személyeket kereshet meg tájékoztatás adása, adatok közlése, átadása, illetőleg iratok rendelkezésre bocsátása végett. A teljesítésére 8-30 napos határidő állapítható meg.
 - A megkeresett szerv köteles az adatszolgáltatást térítésmentesen teljesíteni. Ha a megkeresés személyes adatok közlésére vonatkozik, az csak annyi és olyan személyes adatra vonatkozhat, amely a megkeresés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges.
 - A megkeresésben az adatkezelés pontos célját és a kért adatok körét meg kell jelölni. Ha a megkeresés eredményeként olyan személyes adat jut a megkereső hatóság tudomására, amely a megkeresés céljával nem függ össze, az adatot törölni kell. Ha a megkeresésben megjelölt személyes adat az irat eredeti példányában található, a megkeresés céljával összefüggő személyes adatról kivonatot kell készíteni, és ezzel egyidejűleg az eredeti iratot a megkeresettnek vissza kell küldeni.
 - Ha a megkeresett szerv a megkeresést a megállapított határidőn belül nem teljesíti, vagy a megkeresés teljesítését jogosulatlanul megtagadja, rendbírsággal sújtható.
- Az egészségügyi intézményben tartandó házkutatást – ha az egészségügyi adatot tartalmazó irat megtalálására irányul – a vádirat benyújtásáig a bíróság rendeli el. A házkutatás csak az ügyész jelenlétében végezhető. Az egészségügyi intézményben tartott – egészségügyi adatot tartalmazó – iratok lefoglalását a bíróság rendeli el.
- A nyomozás elrendelését követően az ügyész, illetőleg az ügyész jóváhagyásával a nyomozó hatóság a megkeresésre vonatkozó szabályok szerint a gyanúsítottról (feljelentettről, illetőleg az elkövetéssel gyanúsítható személyről) a tényállás felderítése érdekében adatok szolgáltatását igényelheti az egészségügyi és a hozzá kapcsolódó adatot kezelő szervtől. Az adatszolgáltatás nem tagadható meg.

Köszönöm a figyelmet!